

L'avió de Carl Schmitt

El nombre de democràcies liberals és avui menor que el que hi havia a finals del segle XX. Hi ha una sèrie d'indicadors de política comparada que apunten a una regressió de les llibertats i dels estats de dret en els estats occidentals. No estem parlant de casos com Turquia o Rússia, sinó d'estats pertanyents a la Unió Europea, com Polònia, Eslovàquia o Hongria. Uns països que presenten vulneracions de les regles bàsiques dels estats de dret. Els índexs de Freedom House, el Human Freedom Index, del Cato Institute, així com els informes del Consell d'Europa o d'Amnistia Internacional sobre la situació de les llibertats, mostren xifres i tendències perilloses. En el món internacional es constaten tendències cap a l'autoritarisme.

L'estat espanyol també mostra indicadors de derives autoritàries associades a la degradació dels drets, les llibertats i l'estat de dret. Aquest últim terme resulta tan repetit com quotidianament erosionat. Les actuacions d'alguns jutges i fiscals s'allunyen de les pràctiques dels estats de dret: invenció de delictes de rebel·lió, arbitrariedad de decisions judicials sobre presó preventiva (polítics catalans -presos polítics-, joves bascos, cantants de rap), llibres que es prohibeixen, un Tribunal Constitucional molt dòcil amb el poder executiu que actua com un "àrbitre arbitrari" i que vulnera drets dels diputats i l'autonomia parlamentària, un rei que s'ha treballat la seva deslegitimació a Catalunya adoptant una posició política i ideològica aliena a les funcions moderadores i integradores d'una monarquia parlamentària moderna, declaracions i

atestats falsos de dirigents i membres de la Guardia Civil, caps policials que contaminen les investigacions a les xarxes socials de manera clandestina amb meres opinions personals, càrrecs d'Interior que neguen l'existència de càrregues policials en el referèndum de l'1-O, manipulacions flagrants de la televisió pública espanyola, etc., etc.

Les conclusions del Consell d'Europa i d'Amnistia Internacional resulten també reveladores sobre la degradació en pendent de l'estat de dret i de la democràcia a l'estat espanyol. En una democràcia liberal resulta inacceptable l'existència de presos polítics o la vulneració de l'autonomia parlamentària. Si a aquests fets hi afegim algunes pràctiques de partits de govern (corrupció, clientelisme, afavoriment del

FERRAN REQUEJO

CATEDRÀTIC DE CIÈNCIA
POLÍTICA A LA UPF

L'estat
espanyol
porta
molts
ciutadans a
viure en un
permanent
exili
interior

FERNANDO VILLAR / EFE

frau fiscal); decisions d'organitzacions de la societat civil que restringeixen la llibertat d'expressió (exposició censurada d'Ifema-Arco), i la manca de pluralisme en els mitjans de comunicació públics i privats, especialment els de la capital, el panorama és més que preocupant. Hi ha una clara manca de *con-*

trapesos civils i institucionals en la democràcia espanyola.

El PP, el PSOE i Cs defensen l'Estat. No la Constitució, sinó l'Estat, que és una cosa diferent. Quan la Constitució legal existent els serveix -tal com ells mateixos la interpreten amb *els seus tribunals-*, es fan els legals; quan no els serveix, se la salten amb forçades invencions interpretatives.

Sobre les democràcies europees continentals sempre hi plana l'avió de Carl Schmitt. Als anys trenta, quan Schmitt "defensa la Constitució" no es refereix a la Constitució vigent de Weimar, sinó a la defensa de l'estat alemany. A la defensa d'Alemanya. Els textos legals "interpretats" es veuen com simples instruments per imposar la unitat nacional de l'estat. No està parlant d'una qüestió de legalitat, sinó d'una qüestió de poder en un territori determinat. Està parlant d'una qüestió d'estat. D'una qüestió de nacionalisme (no liberal i no democràtic) d'estat.

El perill últim és que l'avió de Schmitt a vegades aterra. I això passa especialment en democràcies estructurades a partir de la tradició francoalemanya del dret (en contrast amb el caràcter més flexible i pragmàtic del dret anglosaxó, com

mostren els casos plurinacionals del Canadà i el Regne Unit). Aquest tipus de dret incentiva, també en estats plurinacionals, que els estats liberal-democràtics és comportin molt més com a estats que com a liberal-democràtics.

A l'estat espanyol l'avió de Schmitt pot aterrar en molts aeroports sense avions. Ja ho ha fet diverses vegades.

Sense una autèntica separació de poders, sense una societat i una premsa lliure crítiques amb el poder i sense una regulació del pluralisme territorial, desapareixen les virtuts emancipadores de l'estat de dret, columna vertebral de les democràcies liberals contemporànies. Jefferson en sabia molt de la importància que per a la llibertat política tenen aquests tres components.

A la història hi ha hagut versions no liberals de la democràcia. Versions tant de dretes com d'esquerres. Però avui sabem que sense una regulació clara dels drets i les llibertats, una separació de poders efectiva, i un respecte i una protecció del pluralisme nacional -no en la retòrica dels governants i partits, sinó en la implementació pràctica de les institucions i els processos de decisió-, les democràcies deriven en pràctiques autoritàries.

En la qüestió nacional-territorial, els partits del trident del 155 són molt més seguidors de Carl Schmitt que de Thomas Jefferson. L'estat espanyol presenta clars déficits de liberalisme polític i de democràcia, especialment a Catalunya. Per a molts ciutadans aquest estat incentiva viure en un permanent exili interior, en un paisatge d'ombres, en unes institucions alienes. Records del franquisme.